

Vereniging Vrienden van Slovenië

Združenje prijateljev Slovenije

Indien

onbestelbaar

Retour aan

Margrietstraat 1

4566 AN Heikant

Slunj

LIPA

2008 / 2

Bosnia

and

Hercegovina

Inleiding / Uvod

Spoštovani,

V prejšnji Lipi smo zaključili s poročilom s praznovanja kulturnega praznika v Den Haagu. Tokrat je pred vami nova izdaja, ki nadaljuje, kjer smo spomladi ostali: pri kulturi. Poezija, arhitektura, slikarstvo in nekaj vsakdanjih novic, to je bera te številke in upamo, da jo boste z užitkom prebrali. Morda je tudi malo debelejša kot sicer, ampak nič zato, saj se bližajo praznični dnevi in bo več časa za branje.

Za naslednje leto pripravljamo izdajo o gospodarskih in ekonomskih stikih med Slovenijo in Nizozemsko in izdajo o kulinarčnih posebnostih in možnostih posrečenega kombiniranja slovenske in nizozemske kuhinje. Vsi ste prisrčno vabljeni, da nam pošljete zgodbe, slike, anekdote, ideje ipd. ali da nas preprosto opozorite na zanimive stvari, ki se tičejo teh dveh tem. Naša elektronska pošta je: info@lipa-online.org

To številko smo pripravili in uredili Frank van der Meer, Mojca Nodelijk-Guštin in Tanja Mlaker. Če se nam želite pridružiti pri urejanju Lipe in prenovi spletne strani, nam javite. Vsak prispevek je dobrodošel.

Frank, Mojca in Tanja

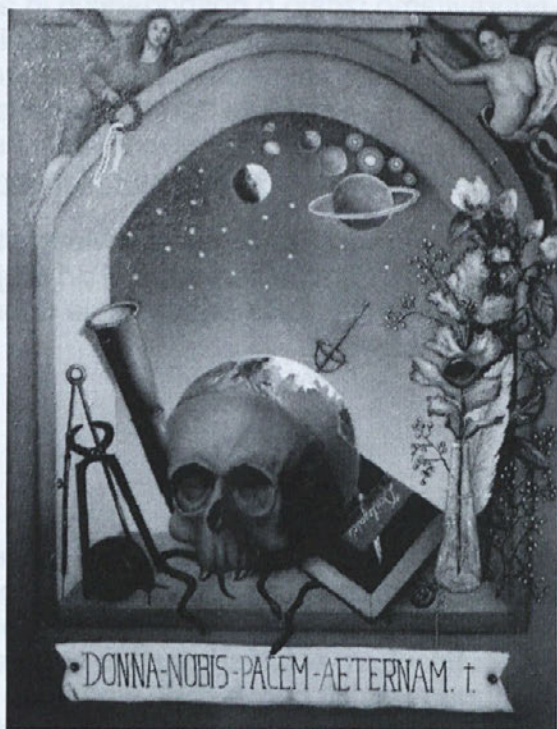
Geachte leden en relaties,

Het vorige nummer van Lipa hebben we afgesloten met een verslag van de viering van de cultuurdag in Den Haag. Deze keer ontvangt u een nieuwe editie die verder gaat waar we in het voorjaar zijn gebleven: met cultuur. Poëzie, architectuur, schilderkunst en een paar dagelijkse nieuwtjes; dat is de inhoud van dit nummer en we hopen van harte dat u het met plezier zult lezen. Misschien is het iets dikker dan gewoonlijk, maar wat geeft het, aangezien de feestdagen voor de deur zijn en u wellicht meer tijd heeft om te lezen.

Volgend jaar willen we twee edities van Lipa publiceren: de eerste over economische samenwerking en contacten tussen Slovenië en Nederland en de tweede over culinaire specialiteiten en mogelijkheden van gelukke combinaties van de Sloveense en de Nederlandse keuken. Iedereen is van harte uitgenodigd ons verhalen, beelden, anekdotes, ideeën etc. te sturen of dat u ons simpelweg attent maakt op interessante zaken die hiermee samenhangen. Ons mail-adres luidt: info@lipa-online.org

Dit nummer is voorbereid en geredigeerd door Frank van der Meer, Mojca Nodelijk-Guštin en Tanja Mlaker. Mocht u in de toekomst willen helpen in de redactie en bij het hernieuwen van de wesbite, laat het ons weten. Elke bijdrage is welkom.

Frank, Mojca in Tanja

Ciril Bavčar

France Prešeren – even kort voorstellen

France Prešeren werd geboren in Vrba na Gorenjskem (in de buurt van Kranj) in het jaar 1800. Hij studeerde advocatuur in Wenen en vestigde zich na zijn studie in Ljubljana en startte daar ook zijn schrijfwerk. Zijn leven werd echter beheerst door rampspoed. Zo gaan verschillende gedichten over verloren liefdes en overlijden van naasten. In Wenen al, was hij enthousiast geworden voor de romantische dichtkunst, hetgeen nog eens bevestigd werd door reizen en ontmoetingen met mensen in den verre. In de tijd dat Prešeren leefde, was het echter niet gebruikelijk (en ook niet gewenst!) om in het Sloveens te schrijven. Prešerens vriendschappen met personen als Matija Čop, hebben hem echter van de rechtvaardiging hiervan weten te overtuigen. Het revolutiejaar 1848 bracht een ommekeer in het algemene denken en gedichten van Prešeren zouden nu wel voor publicatie in aanmerking komen, ware het niet dat hij inmiddels was weggezonden in depressies en alcoholisme. Prešeren stierf in 1849 aan een leverziekte in Kranj.

Hierna werd hij echter niet vergeten. Zijn onverzettelijkheid in de verbreiding van het woord in het Sloveens gaf inspiratie aan allerlei bewegingen, die zochten naar meer zelfstandigheid voor de Slovenen. Nog tijdens de Oostenrijkse tijd werd er een enorm standbeeld van hem opgericht in Kranj en zijn gedicht Zdravljica werd al snel een symbool van de Sloveense onverzettelijkheid. Dit bleef het tot de onafhankelijkheid in 1991, waarna een deel zelfs de tekst van het nationale volkslied werd. Prešeren blijft de persoon, die de Sloveense identiteit het puurst weet uit te drukken. Kulturni dan, Prešerens sterfdag en een nationale feestdag (ook binnen de Vereniging altijd groots gevierd) op 8 februari, is dan ook voor Slovenen in Slovenië en het buitenland nog altijd dé manier om hun liefde voor vaderland, cultuur en literatuur naar buiten te brengen.

France Prešeren na kratko

France Prešeren se je rodil v Vrbi na Gorenjskem (blizu Kranja) leta 1800. Na Dunaju je študiral pravo in po študiju se je nastanil v Ljubljani, kjer je začel tudi pisati. V življenju ga je spremljala nesreča. Tako je napisal veliko pesmi o nesrečni ljubezni in izgubi najbližjih. Že na Dunaju se je navdušil za romantično poezijo, kar je potrdil tudi s potovanji in s spoznavanjem ljudi v drugih deželah. V njegovem času ni bila navada (niti ni bilo zaželeno!), da se piše v slovenskem jeziku. Prešernovi prijatelji, kot na primer Marija Čop, pa so ga znali prepričati o upravičenosti slovenske književnosti. Revolucijsko leto 1848 je prineslo preobrat splošnega prepričanja in Prešernove pesmi bi tedaj lahko objavili, vendar je sam medtem podlegel depresijam in alkoholizmu. Pesnik je umrl leta 1849 v Kranju, zaradi bolezni jeter.

Vendar zatem ni utonil v pozabo. Njegov nenehen trud za širjenje slovenske besede je navdihnil mnoga gibanja, ki so stremela k večji samostojnosti Slovenije. Še za časa avstrijske monarhije so mu v Kranju postavili mogočen spomenik in njegova pesem Zdravljica je kmalu postala simbol slovenske nepopustljivosti. Tako je ostalo vse do neodvisnosti leta 1991, ko je postala tudi slovenska himna. Prešeren ostaja osebnost, ki je znal najjasneje izraziti slovensko identiteto. 8. februar, kulturni dan, dan njegove smrti in nacionalni praznik (ki ga tudi naše Združenje praznuje s proslavo), je torej za Slovence v Sloveniji in tujini še zmeraj primeren dogodek, da izrazijo ljubezen do domovine, svoje kulture in književnosti.

Kam

Ko brez miru okrog divjam,
prijatljji prašajo me, kam?

Prašájte raj' oblak nebá,
prašájte raji val morjá,

kadar mogočni gospodar
drvi jih semtertje vihar.

Oblak ne ve, in val ne kam, -
kam nese me obup, ne znam.

Samo to znam, samo to vem,
de pred obličje nje ne smem,

in de ni mesta vrh zemljé,
kjer bi pozabil to gorje!

Waarheen?

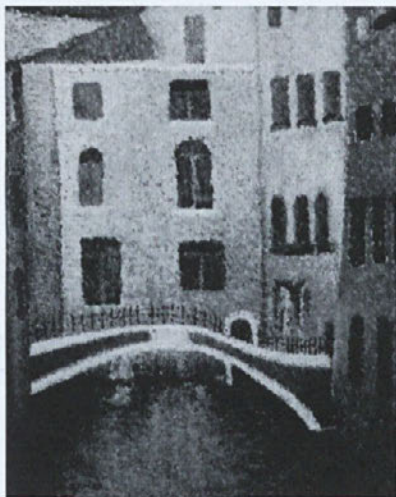
Als ik rusteloos raas om me heen,
vragen vrienden me, waarheen?

Vraag de wolken als hemellichaam,
vraag de golven van de oceaan,

als een krachtige heer
daalt zij stormend neer.

Wolk en golf weten niet wanneer, -
wanneer het verdwijnt, ik weet niet meer.

Slechts dat weet ik, slechts niet meer,
voor haar bestaat er geen terugkeer,

Ciril Bavčar

en er is geen top op deze plek,
waar ik zal vergeten dit gebrek!

Ribič

Mlad ribič cele noči veslá,
visoko na nebi zvezda miglja,
nevarne mu kaže pota morjá.

Več let mu žarki zvezde lepé
ljubezen sijejo v mlado srce,
mu v prsih budijo čiste željé.

Ak kaki vihar od déleč preti,
ak kaki se morski som privali,
ak káko mu brezno nasproti reži,

na zvezdo gledjóč vhití, bo otet;
mlad ribič od čistega ognja
po morji je varno veslal več let.

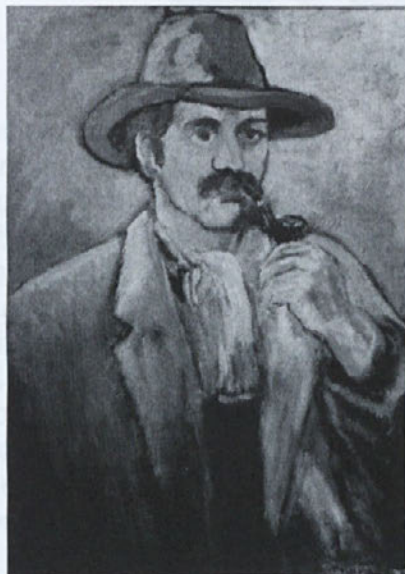
Enkrat se valovi morjá razdelé,
prikažejo 'z njih se dekleta lepé,
do pasa morske dekleta nagé.

Se kopljejo, smejajo, tak pojó:
"O, srečen ribič, srcé zvestó!
kak dolgo še misliš ti gledati v njo?"

Povej nam, ribič! povej zares,
al čakaš, de pade zvezda 'z nebes,
al, de bi k nji zletel, čakaš peres?"

Bilo bi drugemu čakát' dolgčas,
bilo bi drugemu čakát' mraz,
bi drugi se ne ogibal nas.

Nocoj bi drugi odprl oči,
bi videl, kak blizo strelca stoji,
lepota, ki zanjo srce ti gori."

Ciril Bavčar

O, res je, de bi tako ne bilo!
vse res, kar dekleta morske pojó;
obup mu zaliva srce zvestó.

Fant s celo močjo se v veslo upre,
ni mar skalovja mu, viharjov ne,
nič več se na zvezdo ne ozre.

Naprej brez miru svoj čoln drví;
al tak za pevkami ribič hiti,
kdo ve! al sám pred seboj beži.

Zgubljen je, vtopljen, se bojim;
kdor ljubi brez upa, ga svarim,
nikar naj ne vesla za njim!

DE VISSER

De jonge visser roeide de gehele nacht,
een ster schitterde aan de hemel in volle pracht,
bracht hem het gevaar van de zee in acht.

Jarenlang noodde hem deze mooie ster
zijn jonge hart ontving liefde van ver,
ontluikte zijn schone wensen her en der.

Zoals een storm langzaam kwam naderbij,
zoals de zeeën opkwamen bij getij,
zoals een afgrond zich gaf voor hem vrij,

Hij kijkt richting ster en is verlost;
het schone, hartstocht'lijke vuur aan z'n jonge borst,
op zee gaf het hem nog vele jaren de kost.

Plots gingen de golven der zee uitelkaar,
beeldschone meisjes toonden zich daar,
zeemeerminnen tot de gordel klaar.

Ze baadden, ze lachten, zingen nou:
"O, gelukkige visser, hart van trouw!
hoe lang denk je te kijken naar die vrouw?"

Vertel ons, visser! vertel werkelijk,
of wacht je, tot de ster valt uit het hemelrijk,
of, je tot haar zal vliegen, wacht je werk'lijk?

Zou een ander het wachten vervelend zijn,
zou een ander het wachten koud zijn,
zouden een ander ons niet vermij'n.

Vannacht had iemand met open ogen,
gezien, hoe zij naar de schutter was gezogen,
schone, die z'n hart deed stijgen naar het hoge.”

O, het is waar, dat het anders zij!
alles waar, wat de minnen zingen mij;
zijn trouwe hart, golven van ontij.

De knaap in de boot roeide weg gezwind,
trok zich niets van rotsen aan, noch van wind,
de ster werd niet langer bemind.

Dan ging zijn boot heen zonder rust;
snelt de visser voor het zingend gerucht,
wie weet! of hij voor zichzelf vlucht.

Verloren, verzonken, geef ik op;
zegge de liefhebber zonder hoop,
roei nimmer naar hem op!

Zgubljena vera

Nebeško sijejo oči,
ko so sijale prejšnje dni.

Rudeče lica zorno še
cvetejo, ko so préd cvetle.

Se usta smejajo ko préd,
sladkost ni manjši 'z njih besed.

Otemnil ni ga časa beg,
nič manj ni bel prs tvojih sneg.

Život je tak, roké, nogé
so, kakršne so préd bilé.

Lepota, ljubeznivost vsa
je, kakršna je préd bila.

Al vérvat v tebe moč mi ni,
kakor sem véval prejšnje dni.

Le svéta, čista gloriija,
ki vera da jo, je prešla.

En sam pogled je vzel jo preč,
nazaj ne bo je níkdar več.

Ak bi živela vékomej,
kar si mi b'la, ne boš naprej.

Srce je moje bilo oltar,
préd bogstvo ti, zdaj - lepa stvar.

Ciril Bavčar

Het verloren geloof

Ogen van glanzende hemelschijn
schitteren, zoals in vroeger dagen zou zijn.

Rode wangen, zo jong en fris
bloeien, zoals het bloeien is.

Zoals je mond toen lachte,
zoetheid uit elk woord smachtte.

De tijd was als een eeuw,
niets minder haar witte borsten als sneeuw.

Zo is het leven, de handen, de voeten
zijn, zoals het vroeger zou moeten.

Schoonheid, vriendelijkheid
alles is zoals toendertijd.

Geen kracht geeft mij nog het geloof in jou,
zoals het vroeger zijn zou.

Alleen de heilige, reine glorie,
dat geloven geeft, en ik in jou niet meer zie.

Eén blik heeft alles genomen,
zal niet meer tot mij terugkomen.

Al zou je leven in eeuwigheid,
wat je had ben je voor altijd kwijt.

Mijn hart, als een *altaar*, omving
jou, eens *godheid*, nu - prachtig *ding*.

Ciril Bavčar

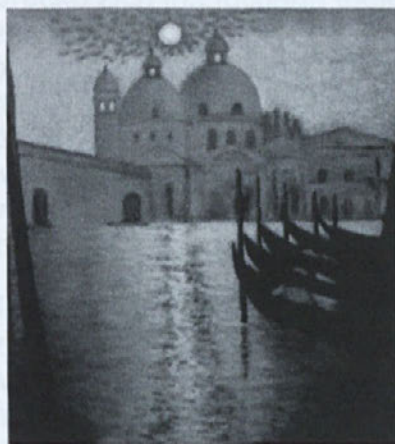
Ode aan schoonheid van het leven

De kleurrijke olieverfschilderijen van Ciril Bavčar vormen een ode aan de schoonheid van het leven.

“Passie, passie, passie. “ De Sloveense kunstenaar Bavčar, die al geruime tijd in Nederland woont, kan het niet genoeg benadrukken: “Mijn leven is een en al passie en dat is altijd zo geweest. Ik voel me sterk verbonden met alles en iedereen en zoek voortdurend de schoonheid van het leven. Kunst is hierbij voor mij een belangrijke uitlaatklep.”

“Al vanaf mijn jeugd heb ik die uitdrukkingsvorm nodig gehad en was tekenen mijn grote liefde. Mijn leven heb ik toevertrouwd aan papier. Schilderijen vormen een logisch vervolg, iets wat ik altijd wilde. In mijn huidige werk streef ik naar harmonie, schoonheid en goed kleurgebruik.”

In zijn kleurrijke expressionistische schilderijen variëren zijn onderwerpen enorm, maar het streven naar schoonheid staat voorop in zijn doeken met bloemen, stilleven, landschappen, steden en havengezichten, feestende en dansende mensen en portretten van vooral vrouwen. Bijzonder zijn de werken die geschilderd zijn in pointillistische stijl. Diepe warme tinten met veel rood typeren zijn palet. Zijn ertsen zijn rustiger van aard, minder uitbundig.

Bavčar volgde een opleiding schilderen, tekenen en grafische technieken aan de Academie voor Schone kunsten in het Belgische Sint Niklaas en volgt nu de richting beeldhouwen. Hij exposeerde onder meer in galerieën, openbare bibliotheken en gemeentehuizen in Nederland en België, maar ook in Italië. Zijn werken worden overal in Europa verkocht.

Overgenomen van PZC, bijlage kunst van 25.2. 2006

Prevod: Tanja Mlaker

Oda lepoti življenja

Barvite oljne slike Cirila Bavčarja pomenijo odo lepoti življenja.

“Strast, strast, strast.” Slovenski umetnik Bavčar, ki že dlje časa živi na Nizozemskem, ne more dovolj poudariti:

“Moje življenje je vselej strast in tako je že od nekdaj. Močno se čutim povezanega z vsem in vsemi in nenehno iščem lepoto življenja. Umetnost je zame pomemben sprostitveni ventil.”

Ciril Bavčar

s cvetjem, tihožitji, pokrajinami, mesti in pristanišči, podobah ljudi, ki se zabavajo in plešejo, ter na portretih, predvsem žensk. Nekaj posebnega so dela, ki jih je naslikal v pointilističnem stilu. Za njegovo barvno paleto so značilni temni topli odtenki z mnogo rdeče barve. Njegovi kipi so spokojnejši, manj živahni.

“Že v mladosti sem potreboval ta način izražanja in risanje je bilo moja velika ljubezen. Svoje življenje sem zaupal papirju. Slike predstavljajo logično nadaljevanje, nekaj, kar sem že od nekdaj želel. V sedanjem delu stremim k harmoniji, lepoti in dobri uporabi barv.”

V njegovih barvitih ekspresionističnih platnih se tematika močno razlikuje, toda želja po lepoti prevladuje na slikah

Bavčar je študiral slikanje, risanje in grafiko na Umetnostni akademiji v Sint Niklaasu v Belgiji in se zdaj posveča študiju kiparstva. Razstavljal je med drugim v galerijah, knjižnicah in mestnih hišah na Nizozemskem in v Belgiji, a tudi v Italiji. Njegova dela so bila prodana na vse konce Evrope.

Srečko Kosovel - even kort voorstellen

Het korte leven van de dichter Srečko Kosovel begon in 1904 in Sežana, in de streek Primorska. Zijn jeugd stond al in het teken van ouderlijk verzet tegen de overheersers, de Oostenrijkers in die tijd. Tijdens zijn schooljaren in Ljubljana raakte Kosovel onder invloed van toenmalige Sloveense verzetsdichters, waarbij hij bij verschillende ondergrondse blaadjes betrokken was. Dit kwam tot een hoogtepunt in zijn studententijd, toen hij eigen werk ging publiceren en in avant-gardische gedichten zijn inspiratie door bijvoorbeeld Anton Podbovček merkbaar was. Daar Primorska inmiddels aan Italië toegevalen was en zijn familie bleef volhardden in de strijd voor de eigen taal, ging ook zoon Srečko zich in Ljubljana toeleggen op een meer expressieve stijl, waarbij een recalitrante toon niet van de lucht was. Na zijn studie was hij mede-oprichter van de Ivan Cankar-kring, waarbij hij onder invloed kwam van het symbolisme en met name de dichter Ivo Grahor en een reis naar de Sovjet-Unie de abstractie van zijn werk verder bepaalden. Kosovel werd echter steeds radicaler en verwierp de verdorven maatschappij op velerlei wijzen in, later zelfs, constructieve gedichten. In 1926 stierf hij jong (22) aan een plotseling ziekbed.

Tijdens Kosovels leven is er niets van hem officiëel uitgegeven. Vanuit zijn jeugdijaren zijn impressionistische gedichten bewaard gebleven, waarin hij de schoonheid van de Karst in Primorska beschrijft. Later hebben 'samizdat'-uitgaven het Sloveense verzet geïnspireerd tijdens de fascistische periode en later tijdens de Joegoslavische tijd. Niettemin zag ook de Joegoslavische regering wel wat in zijn gedichten, vanwege de nadruk van een onverzettelijk volk tegen de overheersing van buiten. Ruim 40 jaar na Kosovels dood werd de anthologie *Integrali'26* uitgegeven. Hierin vonden vele Sloveense dichters hun inspiratie, vanwege de revolutionaire toon die gebruikt werd en de, uiteindelijke, erkenning van de man die aan de basis stond van de moderne Sloveense poëzie.

Prevod: Tanja Mlaker

Srečko Kosovel – na kratko

Kratko življenje pesnika Srečka Kosovela se je začelo leta 1904 v Sežani na Primorskem. V mladosti je bil zaznamovan z uporom svojih staršev proti prevladi Avstrijcev v tistem času. Med šolanjem v Ljubljani so na Kosovela vplivali tedanji slovenski pesniki upora in sodeloval je pri raznih podtalnih revijah. V študijskih letih je njegova ilegalna dejavnost dosegla višek, ko je začel objavljati lastna dela in je bilo v avantgardističnih pesmih na primer jasno zaznati navdih Antona Podbovčka. Ker je Primorska medtem pripadla Italiji in se je njegova družina še naprej borila za lasten jezik, je tudi sin Srečko v Ljubljani prevzel ekspresivnejši stil, pri čemer je ostal jasno prisoten uporniški duh. Po študiju je bil soustanovitelj Cankarjevega kroga, kjer je prišel pod vpliv simbolizma in predvsem pesnik Ivo Grahor in potovanje v Sovjetsko zvezo sta določala abstraktnost njegovih del. Kosovel je postajal vedno radikalnejši in v kasneje celo konstruktivističnih pesmih je na razne načine zavračal gnilo družbo. Umrl je leta 1926, mlad (22) zaradi nenadne bolezni.

Za časa njegovega življenja ni bila uradno objavljena nobena Kosovelova pesem. Iz mladih let so se ohranile impresionistične pesmi, v katerih opisuje lepoto Krasa in Primorske. Kasneje so samoizdaje navdihnile slovenski odpor v fašističnem obdobju in zatem celo v časih Jugoslavije. Kljub temu je jugoslovanska vlada vendarle uvidela pomen njegovih pesmi, zaradi poudarka na ljudstvu, ki se ne odneha boriti proti prevladi od zunaj. Dobrih 40 let po Kosovelovi smrti je bila izdana antologija Integrali '26. V njem je mnogo slovenskih pesnikov našlo navdih, v revolucionarnem tonu, ki ga vsebujejo njegove pesmi, in v končnem priznanju moža, ki je postavil temelje sodobne slovenske poezije.

Labodja pesem

Tiho je sklonil svoj beli vrat
v loku nad vodó,
v vodi grmovje, stolp in grad,
zaprl je oko.

In sredi jezera ni mogel utoniti,
to je bil strašen ukaz:
živetí, trpeti, strmeti v razbiti
svoj obraz.

V bolešt, ki ne mine nikoli, nikoli,
in kot zrcalo vodâ
vase strmeti (živetí proti svoji volji)
z boleštjo sredi srca.

Zwanenzang

Zachtjes liet hij zijn witte hals zakken,
boven het water in een boog,
in 't water torens, een kasteel en struiken,
gesloten was zijn oog.

Midden op 't meer kon hij niet verdrinken,
dat was 't vreselijk bevel:
leven, lijden, staren in zijn eigen
gebroken gelaat.

In de nooit aflatende pijn
op de spiegel der wateren
turen naar zichzelf (leven tegen zijn wil)
met pijn in het hart.

Ljudje z rano

Ljudje z rano,
z rano na srcih,
jo skrivajo
z dlanjo,
ali glej: kot da je dlan
prosojna kot bel list
lilije
z rdečim utripom
srca,
kot da je rana
rana vsega sveta. –
Skriti bi jo hotel,
pa jo vsakdo spozna ...

Mensen met een wond

Mensen met een wond,
met een wond in het hart,
verbergen deze
met de hand,
maar zie: alsof die hand
doorzichtig was als het witte blad
van de lelie
met de rode hartslag
van het hart,
als was de wond
de wond van de hele wereld. –
Verbergen wil ik die,
maar ze wordt door iedereen herkend.

Potovanje

In tu in tam. Le bežno potovanje.
Drevo in stolp. In hiša. Gora. Hrib.
Kot žalost mrzla. Kakor tihe sanje.
Odhajaš. Truden in težak utrip.

Postaja. Restavracija. In listje
se siplje raz kostanje preko miz.
In tista dama. Tiha je in sama.
Pogled. Rjavo listje. Bežen vtis.

Tujina: kot jesen in kot neznanka
vsa bežna, mrzla. Tu pri nas topló.
Leteče listje. Proti Karavankam.
Tunel: v poltemi sije nje oko.

De reis

Hier en daar. Enkel een vluchtige reis.
Een boom, een toren. Een huis. Een berg.
Als koud verdriet. Als stille droom.
Je vertrekt. Moeizame en zware slag.

Station. Restauratie. Kastanjes
bestrooien de tafels met bladeren.
En die vrouw. Stil is ze en alleen.
Een blik. Bruine bladeren. Korte indruk.

Buitenland: als herfst en als onbekende,
vluchtig en koud. Hier bij ons is het warm.
Vliegende bladeren. Naar de Karawanken.
Een tunnel: in het halfdonker glanst haar oog.

Kraška vas

Sam
čez vas.

V temah
tulijo latniki –
burja prepleza
zidovje, v okno
udari: "Kdo?"

Okno razsveti
temó.

In na koncu vasi
bor završi –
vztrepeta,
ko me spozna ...

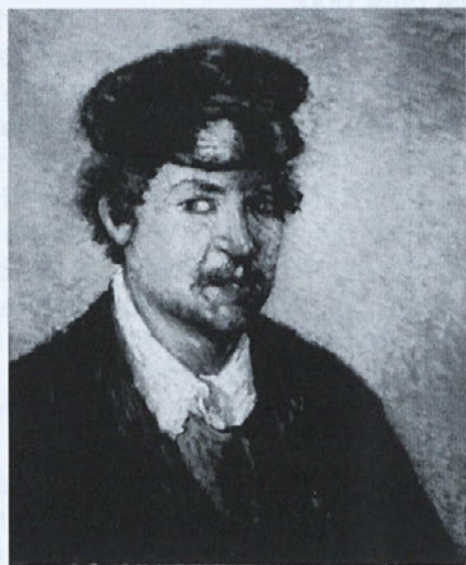
Een Karstdorp

Alleen
door het dorp.

In het duister
kreunen pergola's –
bora klimt over
de muren, slaat
op het raam: "Wie?"

Het raam verlicht
de duisternis.

En aan het einde van het dorp
ruist de den –
hij trilt even,
wanneer hij me herkent ...

Ciril Bavčar

Het Ljubljana van Jože Plečnik

Elk land heeft zijn beroemde architecten. Zo hebben Cuyper en Berlage hun stempel gezet op de stadsontwikkeling van Amsterdam, maar dit is niet in dié mate zoals de tekentafel van de Sloveense architect Jože Plečnik nog altijd terug te vinden is in het huidige Ljubljana.

Jože Plečnik werd in 1872 geboren in een intellectuele familie als één van vier kinderen. Na een succesvol gymnasium, gaat hij voor een architectuurstudie naar Graz, waar hem door Leopold Theyler de beginselen van het vak werden bijgebracht. Al vrij snel trekt hij echter door naar Wenen, om daar bij de gerenomeerde architect Otto Wagner verder te studeren. Dit leidde bij de afronding van Plečniks studie in 1898 zelfs tot een geldprijs, die de jonge architect vervolgens de mogelijkheid gaf een studiereis naar Frankrijk en Italië te maken, die hem veel inspiratie opleverde, terug te vinden in zijn latere werk, waarin de neo-classicistische stijl altijd terug te vinden is.

In het buitenland

Na deze reis, keert hij terug naar Wenen om daar enige gebouwen te ontwerpen, zoals het bekende Zacherlhaus, industriële gebouwen en kerken. Enkele hiervan, bijvoorbeeld de *kerk in het Weense stadsdeel Ottakring*, zijn nog altijd te bewonderen. In 1910 wordt Plečnik gevraagd om een hoogleraarfunctie uit te gaan oefenen aan de universiteit van Praag om Otto Wagner op te volgen. Dit werd echter door hogerhand verhinderd (lees: keizer Franz-Ferdinand zelf, die liever een Oostenrijker op die plek zag), maar desalniettemin kon het jonge talent in een soortgelijke functie de Tsjech Jan Kotera opvolgen. Het voorlopige hoogtepunt in zijn carrière kwam in 1920, toen de president van de jonge Tsjechoslowaakse republiek hem vroeg zijn bijdrage te leveren aan de verbouwing van de Praagse burcht, die het uithangbord van de nieuwe eenheidsstaat zou moeten worden. Dit plan lukte echter slechts ten dele en enigszins gedesillusioneerd keerde Plečnik terug

naar zijn geboortestad Ljubljana. Hier liet het werk ook niet lang op zich wachten, maar tegenwicht van de toenmalige gezaghebbers, hielden zijn doorbraak op Sloveense bodem vooralsnog tegen. Plečnik was te burgerlijk en niet kerkelijk genoeg om iets te kunnen betekenen voor Ljubljana. Hij werkte niettemin als professor aan Architektuurschool van Ljubljana en deed inspiratie tot verandering op, elke avond waarin hij zijn wandeling maakte door de, in zijn ogen, foeilelijke en duffe stad.

De verandering van Ljubljana

In 1925 deed hij mee aan een ontwerpwedstrijd voor de 'Kerk van de Heilige Geest' in de nieuwe wijk Šiška. Uiteindelijk werd Plečnik's ontwerp gekozen, maar niet nadat er vele aanpassingen nodig waren, aangezien de bisschop het ontwerp niet katholiek genoeg vond. Na deze tijd, begint echter Plečnik's doorbraak in Ljubljana. Hij is voorloper bij het ontwerp van de nieuwe 'suburb' Bežigrad, geeft de oevers aan de rivier Ljubljanica een nieuw aanzicht en ontwerpt bijvoorbeeld veel bruggen (*met uitzonderlijke ornamenten*), waarvan de bekende 'drie' in hartje Ljubljana het meest tot de verbeelding spreken. Verder is ook de beroemde *Nationale Bibliotheek* van zijn hand en werden zelfs *kerkhoven* door hem opgezet. In de laatste zitten ook tal van symbolische details, zoals de plotselinge scheiding tussen leven en dood. Plečnik's ideeën werden destijds door het gemeentebestuur van Ljubljana serieus opgevat en behalve als architect, begon hij ook steeds meer te groeien in een rol als planoloog. Plečnik stond erop voor van Ljubljana het Athene van de Balkan te maken en liet zijn ideeën in neo-classicistische stijl hierop los. De planoloog Plečnik had ook zijn aandeel in het stratenpatroon van Ljubljana, gekenmerkt door lange, doorgaande wegen door de stad. Zijn ontwerpen werden tevens opgepakt in andere delen van Joegoslavië. Ook in Kroatië, Bosnië en Servië verrezen gebouwen van zijn hand.

Na de Tweede Wereldoorlog ging het echter bergafwaarts met de opdrachten. De communistische heersers onder leiding van Tito gaven geen waarde aan de, in hun ogen, burgerlijke ideeën van Plečnik en werk bleef hem verstoken. Grootseheid was de bedoeling en voor subtiliteiten was geen plaats. Afgezien van een ontwerp voor de buurt Križanka in Ljubljana, kreeg Plečnik vrijwel geen opdrachten meer. Ondanks dit ontving hij vanuit het buitenland nog enkele prijzen voor zijn gehele oeuvre, onder

meer van Oostenrijkse en Britse architectuurgenootschappen. Uiteindelijk ging zelfs Tito overstag en mocht Plečnik een huldiging ontvangen en als goedmakertje een presidentieel paleis aan de Kroatische kust in Brioni ontwerpen.

Plečnik nu

Jože Plečnik stierf in 1953 in de Ljubljanaanse wijk Trnovo, die hij zelf heeft weten op te zetten. Hij is bijgezet in een familiegraf op het kerkhof Sv. Križ, weliswaar in het oude deel, maar wel onder een door hemzelf ontworpen grafsteen. Tegenwoordig wordt hij als een held vereerd in Slovenië, niet alleen door de stempel die hij gedrukt heeft op het huidige Ljubljana, maar ook als een Sloveen, die in het buitenland zijn werken heeft nagelaten en vroeger geëerd werd op een tolarbiljet en tegenwoordig met een (nooit uitgevoerd) werk op een euromunt.

Van de echte oudheid, is nauwelijks iets terug te vinden in Ljubljana; ziet u echter een bouwwerk met klassieke kenmerken: het is waarschijnlijk van Jože Plečnik.

Prevod: Tanja Mlaker

Ljubljana Jožeta Plečnika

Vsaka država ima slavne arhitekte. Tako sta recimo Cuyper in Berlage močno zaznamovala razvoj Amsterdam, vendar ne v enaki meri, kot je dela slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika še zmeraj najti v sodobni Ljubljani.

Jože Plečnik se je rodil leta 1872 v družini intelektualcev kot eden od štirih otrok. Po uspešno zaključenim gimnaziji je odšel v Graz študirat arhitekturo, kjer se je naučil osnov stroke pri Leopoldu Theylerju. Že kmalu se je odpravil na Dunaj, da bi nadaljeval študij pri priznanem arhitektu Ottu Wagnerju. To mu je ob zaključku študija leta 1898 prineslo celo denarno nagrado, s pomočjo katere je mladi arhitekt odpotoval v Francijo in Italijo, kjer si je nabral navdih, ki ga je izrabil v svojih kasnejših delih, v katerih je vedno mogoče zaznati neoklasicističen stil.

V tujini

Po tem potovanju se vrne na Dunaj, da bi oblikoval nekaj zgradb, kot recimo znano Zacherlhaus, industrijska poslopja in cerkve. Nekatere od teh zgradb, na primer cerkev v dunajski četrti Ottakring, je še zmeraj mogoče obiskati in občudovati. Leta 1910 Plečniku ponudijo mesto profesorja na univerzi v Pragi, kjer naj bi nasledil Otta Wagnerja. Vendar so oblasti (beri: sam cesar Franz-Ferdinand, ki je želel na to mesto imenovati Avstrijca) to preprečile, a kljub temu je nadarjeni mladenič lahko na podobnem mestu nasledil Čeha Jana Kotero. Začasen višek njegove kariere je nastopil leta 1920, ko mu je predsednik mlade češkoslovaške republike ponudil, da sodeluje pri prenovi Praškega gradu, ki naj bi postal simbol nove države. Ta načrt se je na žalost le delno posrečil in razočaran se je Plečnik vrnil v svoje rojstno mesto Ljubljano. Tukaj mu ni bilo treba dolgo čakati na nova naročila, toda nasprotovanje tedanjih pristojnih oblasti je zadrževalo razvoj njegove kariere na slovenskih tleh. Plečnik je bil preveč meščanski in ne dovolj naklonjen cerkvi, da bi lahko kaj pomenil za Ljubljano. Kljub temu je predaval na Fakulteti za arhitekturo v Ljubljani in zbiral navdih za spremembe mesta: vsak večer, ko se je sprehajal po v njegovih očeh strašno grdem in dolgočasnem mestu.

Spreminjanje Ljubljane

Leta 1925 je sodeloval na razpisu za oblikovanje Cerkve Sv. Duha v novi soseki Šiška. Navsezadnje je bil izbran Plečnikov načrt, toda šele zatem ko je tega močno prilagodil, saj po mnenju škofa prvoten načrt ni bil videti dovolj katoliški. Po tem obdobju je Plečnik v Ljubljani prodril. Bil je vodilni pri načrtovanju novega naselja Bežigrad, preuredil je obrežje Ljubljanice in oblikoval celo vrsto mostov (z posebnimi ornamentami), med katerimi je najbolj znano Tromostovje sredi Ljubljane. Za nameček je naredil tudi Narodno in univerzitetno knjižnico in zasnoval celo pokopališča. V načrtih za slednje je mogoče najti mnogo simboličnih detajlov, kot recimo nenadno ločitev življenja in smrti. Plečnikove ideje je tedanja mestna oblast v Ljubljani vzela kar se da resno in nje-

gova vloga se je večala: ne samo kot arhitekt, ampak tudi kot urbanist je močno vplival na razvoj mesta. Plečnik je želel narediti iz Ljubljane Atene Balkana in za to je načrtoval zgradbe v neoklasicističnem stilu. Urbanist Plečnik je pustil svoj pečat tudi v uličnem vzorcu mesta, za katerega so značilne dolge, neprekinjene poti skozi mesto. Za njegove načrte so se navdušili tudi v drugih delih tedanje Jugoslavije. Tudi na Hrvaškem, v Bosni in Srbiji so postavili stavbe po njegovih načrtih.

Po drugi svetovni vojni so začela naročila usihati. Komunistična oblast pod Titovim vodstvom ni kaj posebej cenila Plečnikovih meščanskih idej in arhitekt je ostal brez dela. Zdaj je bil glavni namen novogradenj veličina in za subtilnost ni bilo prostora. Z izjemo načrta za okolico Križank v Ljubljani Plečnik ni dobil nobenega projekta. Kljub temu pa je v tujini prejel še nekaj nagrad za svoje delo, med drugim od avstrijskega in angleškega združenja za arhitekturo. Navsezadnje je celo Tito popustil, tako da je bil Plečnik počaščen tudi doma, za poravnavo pa je smel izdelati predsedniško palačo na Brionskem otočju na hrvaški obali.

Boris A. Novak (geb. 1953) is dichter, toneelschrijver, vertaler en essayist. Hij is doctor in de vergelijkende literatuurgeschiedenis. In 1991 was hij gastdocent (Chair of Excellence in Humanities) aan de University of Tennessee in Chattanooga. Vanaf 1996 doceert hij aan de Faculteit der Letteren van de Universiteit Ljubljana, bij de vakgroep Vergelijkende literatuurwetenschap en literaire theorie. Als voorzitter van de Sloveense PEN en voorzitter van Writers for Peace Committee van de Internationale PEN heeft Novak in de jaren '90 humanitaire hulp georganiseerd voor vluchtelingen in voormalig Joegoslavië en schrijvers in Sarajevo. Dit was de grootste humanitaire actie in de geschiedenis van de World Writer's Organisation. Hij schreef een omvangrijk oeuvre voor kinderen. Behalve talrijke teksten voor poppentheater en hoorspelen schreef hij ook toneelstukken: *Soldaten van geschiedenis*, *Het kaartenhuis* en *Cassandra*. Novak vertaalt poëzie uit het Frans (Mallarmé, Valéry, Verlaine), Provençaalse troubadours, Amerikaanse, Engelse en Ierse dichters (Heaney) en literatuur uit de Zuid-Slavische talen. In 2001 heeft hij een bloemlezing van moderne Franse poëzie uitgegeven.

Boris A. Novak (roj. 1953) je pesnik, dramatik, prevajalec in esejist. Je doktor primerjalne literarne zgodovine. Leta 1991 je bil profesor (Chair of Excellence in Humanities) na University of Tennessee v Chattanooga. Od 1996 predava na Filozofski fakulteti Univerze Ljubljana, na oddelku Primerjalne književnosti in literarne teorije. Kot predsednik Slovenskega PEN-a in predsednik odbora Writers for Peace mednarodnega PEN-a je Novak v 90-tih letih organiziral humanitarno pomoč za begunce iz nekdanje Jugoslavije in za pisatelje iz Sarajeva. To je bila največja humanitarna akcija v zgodovini organizacije World Writer's Organisation. Novak je napisal obsežen opus del za otroke. Poleg mnogih besedil za lutkovne predstave in radijske igre je napisal tudi drame: *Vojaki zgodovine*, *Hiša iz kart* in *Kassandra*. Novak prevaja poezijo iz francoščine (Mallarmé, Valéry, Verlaine), provansalske trubadurje, ameriške, angleške in irske pesnike (Heaney) in književnost iz južnoslovanskih jezikov. Leta 2001 je izdal izbor sodobne francoske poezije.

TVOJ VONJ

Tvoj vonj izvira iz razkošja mleka.
Tvoj vonj je mlečno blag in svež in gost.
Prihaja vame v valovih, reka
daljave, zrak nevidni, vedežna skrivnost.

Oblečena si vanj. Tvoj vonj je obleka,
ki je ne morem nikdar sleči. Gozd,
ki je tako zgoščen, da ga ne poseka
čas. Vonj me veže s tabo, rahli most.

Ko vonje cvetja, krhke in bogate,
ki skrivajo tvoj vonj, z objemi slečem,
dokončno in neskončno ležem vate.

Dišanje dveh teles je mera sreče ...
Nato se ne umijem in tvoj vonj
v meni kradoma, skrivnostno traja
in me skeli brez konca in brez kraja,
da tvojo lepo in nevidno sled

zaznam kot najbolj smrtno vseh besed:
kako si daleč in je vse zastonj.

NAJINI ZAJTRKI

Po skupnem nočnem dihanju napoči
hip razločitve najinih teles,
ki morata samotno skoz rastoči
dan. A ob uri, ki se boči vmes

med najinim in tujim, spremeniva
od ljubljenja zmečkano, toplo posteljo

v mizo, ki se šibi od peciva
in svežih žemljic. Tvoje čudežno telo

postane pladenj za francoske sirčke,
maslo in marmelado iz marelic,
moj trebuh pa je krožnik za rogljičke.

Srebava belo kavo iz skodelic
brez dna. In govoriva brez prestanka,
drug drugemu razgaljena uganka.

In čas stoji. In časa ni. Ves svet žari.

MOJ DVOJNIK

Imam dvojnika. Medtem ko se jaz,
nečimrn kot sem, kažem očem sveta,
on sedi doma in gara, gara, gara ...
Moj zvesti suženj, moj nikomur znan obraz.

Priklenem ga za mrzel radiator
in v skodelico nalijem vode
(da ne umre od žeje). Luč svobode
dolgujem njemu, ki je moj gladiator.

Jé malo, hvaležen za suh kruh in mrk pozdrav.
Spi malo, le po nekaj ur na noč.
Ko jaz omagam, mi priskoči na pomoč.

On je tisti, ki piše; jaz le podpisujem.
Zdaj je v zadregi zardel. Moj intimni tujec,
moj dvojnik. Rad bi ga malo bolje spoznal.

CUNJOLOGIJA

Naša nona je vse življenje bojevala
srdit in sistematičen boj proti prahu,
blatu in vsakršni umazaniji.

V ta namen je izdelala natančno strategijo,

imenovano cunjologija.

V slehernem trenutku je namreč razpolagala

s kar sedemnajstimi cunjami,

ki jih je pošiljala v spopad zoper umazanijo

kot general oklepne divizije na bojno polje.

Bog ne daj, da bi jih nepooblašчени

zlorabljali za napačne namene!

Kdor se je tako daleč spozabil,

je bil nemudoma najstrože kaznovan.

Celo lastni služkinji tozadevno ni povsem zaupala,

zato jo je z budnim očesom nadzorovala,

še rajši pa je armado cunj uporabljala

lastnoročno in lastnonožno.

Naštejmo te posvečene krpe in tkanine,

zvesto sledeč znanstvenemu izrazoslovju noninega cunjoslovja:

- 1) »ta groba« cunja za stopnišče pred vhodnimi vrati;
- 2) »ta fina« cunja za marmorna tla v entréju;
- 3) »ta mehka« cunja za loščenje starega parketa po sobah;
- 4) »ta šmucig« cunja iz ostankov starih oblek
za čiščenje bakrene plošče pod kaminom;
- 5) »ta velika« vpojna cunja za kamnita tla na terasi;
- 6) »ta majhna« vpojna cunjo za kamnita tla v kuhinji in kopalnici;
- 7) »ta stara«, vselej čista cunja za lonce in drugo kovinsko posodo;
- 8) »ta nova«, vselej čista cunja za porcelanasti servis;
- 9) »ta občutljiva« cunja za vinske kozarce;
- 10) »ta hitra« cunja za nože;
- 11) »ta zvita« cunja za vilice;
- 12) »ta pedantna« cunja za žlice;
- 13) »ta glanc« cunja za srebrni jedilni pribor;
- 14) »ta zauber« cunja za ogledala;
- 15) »ta speglana«, skoraj prozorna stara cunja za likanje;
- 16) »ta moška« cunja za vojaške škornje in
- 17) »ta šik« cunja za njene lastne ženske šolenčke z visoko peto.

Nonine razlage velevažnih cunjoloških distinkcij
so bile strastno pikolovske in temeljito preišljene:
– noži so gladki in si jih ponavadi ne tlačimo v usta,
zato zadošča preprostejša obravnava s »ta hitro« cunjo;
– drobni ostanki hrane se radi zataknejo med zobe
vilic, zato jih je treba skrbno izbežati s »ta zvito« cunjo;
– žlice, ki jih tako radi ližemo, pa nezadržno privlačijo
kar največje število bakterij, zato terjajo
resne in radikalne higienične ukrepe,
ki jih lahko zagotovi samo »ta pedantna« cunja.

A vsa ta visoko specializirana in široko razvejena cunjologija,
vseh teh sedemnajst fanatičnih divizij Antiprašne armade,
ki jih je danonočno pošiljala v zagrizen boj
zoper svetovno nesnago
ter jih redno vzdrževala in menjavala,
ves ta meščanski red,
ki je predstavljal smisel in smoter njenega življenja,
ni mogel pomagati,
ni mogel preprečiti,
da se moji noni,
da se moji noni ni življenje,
da se moji noni ni življenje razdrlo,
razsulo, nepovratno sesulo v prah in pepel.

JE GEUR

Je geur stamt af van de zalige melkpracht.
Je geur is melkachtig zacht, fris en dik.
Zij komt tot me als een rivier op golvenjacht,
van ver, als onzichtbare lucht, een wetende blik.

Je loopt ermee gekleed. Je geur als damesdracht,
die nimmer uit te kleden valt. Stik
dichtbegroeide bossen, niet afgeslacht
door tijd. Verbonden met je geur ben ik.

Als ik de geur van bloemen, rijk en broos,
waarin jouw geur verborgen zit, ontbloot
met mijn omhelzing lig ik in je eindelijk.

De geur van twee lijven maatstaf voor geluk ...
Ik was me niet meteen en je geur blijft na,
heimelijk in mij, raadselachtig lang

schrijnt die geur en houdt me in bedwang
zodat ik je mooi en onzichtbaar spoor

als het meest gewone aller woorden hoor:
hoe ver je bent en hoe vergeefs dit is.

ONS ONTBIJT

Toen we de nacht hadden doorgedemd samen
brak het moment van scheiding onzer lijven aan,
die de opkomende dag eenzaam zullen moeten
gaan. Maar in de uren die als een boog staan

tussen ons en anderen, verkleden wij
door liefdesspel verkreukeld, opgewarmd bed
als tafel, vele gebakjes draagt hij,
en verse broodjes. Je prachtig lijf buffet

waarop Franse kaasjes zijn tentoongespreid,
jam van abrikozen en boterklontjes,
op mijn buik croissantjes in slierten gereid.

We nippen van de koffie uit de kopjes
zonder bodem. We praten onophoudelijk,
voor elkaar een naakt geheim, onherroepelijk.

De tijd staat stil. De tijd is weg. De wereld gloeit.

MIJN DUBBELGANGER

Ik heb een dubbelganger. Terwijl ik me zelf,
zo ijdel als ik ben, aan de wereld vertoon,
zit hij thuis en werkt gewoon, gewoon, gewoon ...
Mijn trouwe slaaf, de onbekende wederhelft.

Ik keten hem vast aan de koude radiator
in een kopje laat ik water voor hem staan
(dat hij niet sterft van dorst). Vrijuit mag ik gaan
met name dankzij hem, mijn gladiator.

Hij eet weinig, dankbaar voor kruimels, norske groet.
Hij slaapt weinig, slechts een paar uur elke nacht.
Hij schiet te hulp als ik verlies aan kracht.

Hij is degene die schrijft; ik zet handtekening.
Nu bloest hij verlegen. Mijn intieme vreemdeling,
mijn dubbelganger. Ik wil hem kennen, mijn halfbloed.

DOEKOLOGIE

Onze grootmoe heeft haar leven lang
een wrede en systematische strijd gestreden
tegen stof, modder en alle soorten vuil.
Hiervoor had ze nauwkeurige strategie beraamd,
de zogenaamde doekologie.
In ieder ogenblik beschikte ze namelijk
over niet minder dan zeventien doekjes,
die ze in gevecht met vuil kon sturen
zoals een generaal zijn troepen naar het slagveld stuurt.
God beware dat haar doeken door een onbevoegde
voor een verkeerd doeleinde misbruikt zouden worden!
Wie deze misstap onverhoopt beging
werd onmiddellijk ten strengste gestraft.
Zelfs haar eigen dienstmeid vertrouwde ze niet helemaal,
en hield haar waakzaam in de gaten,

nog liever zette ze haar doekenleger zelf in,
met eigen handen en met eigen voeten.
Laten we ze noemen, de heilige doekjes en textiel,
trouw blijvend aan haar wetenschappelijke terminologie:

- 1) "dat ruwe" doek voor trappen bij de voordeur;
- 2) "dat fijne" doekje voor het marmer in de hal;
- 3) "dat zachte" doek voor parketvloeren in de kamers;
- 4) "dat vuile" doek, gemaakt uit lappen van oude kleren
voor het schoonmaken van de koperen plaat bij de haard;
- 5) "dat grote" doek voor de stenen vloer van het terras;
- 6) "dat kleine" doek voor de stenen vloer in keuken en badkamer;
- 7) "dat oude" altijd schone doek voor potten en pannen;
- 8) "dat nieuwe" altijd schone doek voor het porselein;
- 9) "dat gevoelige" doekje voor wijnglazen;
- 10) "dat snelle" doekje voor de messen;
- 11) "dat kromme" doekje voor de vorken;
- 12) "dat precieze" doekje voor de lepels;
- 13) "dat glanzende" doek voor het zilveren bestek;
- 14) "dat schone" doekje voor de spiegels;
- 15) "dat strijkdoekje", bijna doorzichtig vod voor de strijk;
- 16) "dat mannendoekje" voor soldatenlaarzen en
- 17) "dat chique" doekje voor haar eigen schoentjes met een hoge hak.

Grootmoe's uitleg van extra belangrijke doekologische distinctie
was hartstochtelijk pedant en grondig overdacht:

- messen zijn glad en worden doorgaans niet in de mond gestoken,
daarom volstaat een ongecompliceerde beurt met "het snelle" doekje;
- kleine etensresten blijven graag kleven tussen tanden van
een vork, daar peutert "dat kromme" doekje ze het makkelijkst weg;
- lepels, die we zo graag likken, trekken onophoudelijk
een hoog aantal bacteriën aan, daarom zijn
serieuze, radicale hygiënische maatregelen vereist
die slechts "het precieze" doekje garanderen kan.

Maar de hoog gespecialiseerde en wijdvertakte doekologie,
al die zeventien fanatieke troepen van haar Antistofarmee,
waarmee ze dag en nacht een verbeterd strijd leverde
tegen wereldvuil
en die ze goed onderhield en regelmatig verving,
al die burgerlijke properheid
die zin en doel aan haar leven gaf,
was niet in staat om te helpen,
te verhinderen,
dat mijn grootmoe niet,
dat mijn grootmoe's leven niet,
dat mijn grootmoe haar leven niet uiteen zou vallen, verpulveren,
voorgoed verbrokkelen in stof en as

Ciril Bavčar

Van Gogh en Herman van Veen – Nederland door Sloveense scholieren

De aanleiding voor dit schrijven is onze vakantie in Zeeland, waar ik Joke Amelunxen ontmoette. Op een boerencamping kwam ik haar eerst tegen. Vervolgens troffen mijn man en ik haar die week ook in het restaurant van een grote boekhandel in Middelburg. Wat mij intrigeerde was de SLO-sticker achter op haar Adria-caravan. Voor mij voldoende reden voor een gesprek.

Ruim twee jaar woont mijn dochter in Novo mesto. Zij heeft 5 jaar

geleden tijdens een vakantie in Poreč haar Sloveense geliefde ontmoet. Ze heeft een baan gevonden bij een ontwerp bureau en is o.a. verantwoordelijk geweest voor de catalogi van Adria-caravans en campers voor 23 landen. Wij lieten Joke wat foto's zien van ons laatste bezoek aan Novo mesto en zij vroeg ons iets te schrijven voor jullie blad. Dit jaar vertrokken we op 30 april met de auto naar Slovenië. Aan het eind van deze 12-daagse reis bezochten we Dolenjske Toplice. De reden

voor ons bezoek was een presentatie van scholieren. Scholen hadden de opdracht gekregen om over landen binnen de EU informatie te geven. Op het plein voor het theater waren standjes neergezet en in het theater werden voorstellingen gegeven. Door een al bestaand contact tussen mijn dochter en een lerares uit Novo mesto, werd mijn dochter betrokken bij beide presentaties. Bij ons bezoek stelden we ons voor de grap aan de kinderen achter het kraampje voor als een delegatie uit Nederland. Ze hadden heel erg hun best gedaan, ik vond het een van de beste presentaties en dat heb ik ze ook verteld.

Op tafel stond een hele serie grachtenpanden. Ze hadden ook schilderijen van Van Gogh nagemaakt. Er waren informatieboekjes

verkrijgbaar, die ze van de ambassade hadden gekregen. Heel leuk en lekker was het om de goed gelukte tulband, boterkoek, appelflapjes en kaaskoekjes te mogen proeven.

Of het vooral door het eten kwam dat ik ook de Engelse stand aantrekkelijk vond, weet ik niet. Ook zij hadden een proeverij op tafel staan. Bij de Luxemburgse stand mocht ik een landenpuzzel van piepschuim in elkaar zetten,

wat me beslist niet gemakkelijk afging.

In het theater was het een drukte van belang. Tussen de bedrijven door wisselde het van publiek. Vanaf het balkon in de theaterzaal hadden we goed zicht op het podium. Toen we binnenkwamen was net de Engelse presentatie aan de beurt. Zij hadden hulp gekregen van een Engelse dame die in de omgeving woont. De muzikale presentatie liep als een trein. Je zag wel dat de oudste kinderen wat moeite hadden om zich op het podium een houding te geven.

De school uit Novo mesto had zich ook goed voorbereid. De oudere leerlingen gaven

informatie over Nederland. Ze probeerden o.a. 'goedendag' te zeggen, wat nog niet meeviel. De jongste kinderen deden een dansje op het lied 'Opzij, opzij, opzij' van Herman van Veen. Door het tempo van de muziek en de goede voorbereiding was het een vrolijk en levendig stuk geworden om naar te kijken.

Na afloop hebben we voor het theater heerlijk op een terrasje wat zitten drinken, terwijl op het plein de kinderen druk bezig waren hun creaties op te ruimen en zich klaar te maken voor vertrek. We kunnen terugkijken op een leuke afsluiting van ons bezoek aan Slovenië.

Prevod: Tanja Mlaker

Van Gogh in Herman van Veen – slovenski učenci predstavljajo Nizozemsko

Povod za ta članek je moj dopust v Zeeland-u, kjer sem spoznala Joke

Amelunxen. V campingu je bila med prvimi, ki sem jih srečala. Zatem sva jo z možem še isti teden videla tudi v restavraciji neke velike knjigarne v Middelburgu. Mojo radovednost je vzbudila nalepka SLO na njeni prikolic znamke Adria. To je zadostovalo, da navežem pogovor.

Moja hči že dobri dve leti stanuje v Novem mestu. Pred petimi leti je med dopustom v Poreču spoznala svojega slovenskega prijatelja. Našla je službo v ateljeju za oblikovanje in je bila med drugim odgovorna tudi za kataloge prikolic in avtomotov znamke Adria za 23 držav. Joke sva pokazala fotografije z najinega zadnjega obiska v Novem mestu in predlagala nama je, da o tem napiševa članek za glasilo Združenja.

Letos sva se z avtom odpravila v Slovenijo 30. aprila. Na koncu 12-dnevnega potovanja sva obiskala Dolenjske Toplice. Razlog najinega obiska je bila predstavitev učencev. Šole so dobile nalogo, da podajo informacije o državah znotraj Evropske Skupnosti.

Na trgu pred gledališčem so bile postavljene stojnice in v gledališču so

bile organizirane predstave. Ker je moja hči imela stike z eno od učiteljic iz Novega mesta, je imela opravka z obema projektoma. Med obiskom sva se z možem za šalo predstavila otrokom pri stojnici kot delegacija iz Nizozemske. Zelo so se potrudili in nama se je zdela njihova predstavitev ena najboljših, kar sva jim tudi povedala.

Na mizi je bila postavljena vrsta hiš, kakršne so ob kanalih v nizozemskih mestih. Naredili so tudi kopije van Goghovih slik. Na voljo so bile informacijske brošure, ki so jih dobili od ambasade. Fino in okusno je bilo poskusiti razno nizozemsko pecivo, ki se jim je odlično posrečilo.

Morda me je prav zaradi hrane pritegnila še angleška stojnica, kdo ve. Tudi tam so imeli pokušino. Na stojnici Luksemburga sem smela zložiti sestavljanko, kar mi ni šlo zlahka od rok.

V gledališču je bila neznosna gneča. V odmorih se je občinstvo

zamenjalo. Na balkonu dvorane smo imeli dober razgled na oder. Ko

sva vstopila v dvorano, je bila pravkar predstavljena Anglija. Učencem je pomagala Angležinja, ki živi v tej regiji. Glasbena predstavitev je odlično uspela. A videti je bilo, da so bili starejši otroci na odru malce v zadregi. Tudi šolarji iz Novega mesta so bili dobro pripravljene. Starejši učenci so podali informacije o Nizozemski. Poskusili so recimo reči 'goedendag', kar jim ni bilo lahko. Mlajši otroci so zaplesali ob pesmi Hermana van Veena 'Opzij, opzij, opzij'. Zaradi tempa glasbe in dobre priprave je bil nastop vesel in živahen, tako da ga je bilo prijetno pogledati.

Po koncu programa smo pred gledališčem sedli na teraso, da nekaj popijemo, medtem ko so otroci na trgu pridno pospravljali svoje stvari in se pripravili za odhod. To je bil prijeten zaključek najinega obiska v Sloveniji.

Portal za Slovence v zamejstvu in po svetu / Portal voor Slovenen in het buitenland

Pred kratkim je bil predstavljen spletni portal www.slovinci.si, ki bo v slovenskem in angleškem jeziku objavljala informacije o delu vseh vladnih služb in organizacij civilne družbe za Slovence v zamejstvu in po svetu. Še poseben poudarek je na slovenskem jeziku, medijih, arhivski dejavnosti in ostalih koristnih informacijah. Na portalu pa bo dostopna tudi revija Moja Slovenija.

Onlangs is een website portal gepresenteerd: www.slovinci.si. Deze zal zowel in het Sloveens als in het Engels de informatie over het werk van alle regeringsdiensten en civiele organisaties voor Slovenen in het buitenland publiceren. In het bijzonder wordt er de nadruk gelegd op de Sloveense taal, media, archivering en andere nuttige informatie. Op de portal is ook de tijdschrift Moja Slovenija beschikbaar.

Aktivnosti Združenja / Acitiviteiten van de Vereniging

Verjetno se marsikdo, ki je prebral letni načrt, sprašuje, zakaj napovedanega jesenskega srečanja ni bilo. Na žalost ga maloštevilni odbor ni uspel organizirati zaradi drugih obveznosti. Razen tega pa nam je manjkal tudi konkreten povod. Vsekakor pa bomo ostali zvesti praznovanju kulturnega praznika. Vabila s točnimi podatki o proslavi sledijo v novem letu.

Waarschijnlijk vragen de leden, die het jaarplan van de Vereniging hebben gelezen, zich af waarom de geplande bijeenkomst in het najaar niet heeft plaatsgevonden. Jammer genoeg kon het kleine bestuur het simpelweg niet aan wegens andere verplichtingen. Daarnaast ontbrak er een directe aanleiding. We blijven uiteraard trouw aan het vieren van de Cultuurdag. De uitnodigingen met meer gegevens hierover volgen begin 2009.

Veleposlanik se zamenja / Ambassadeur gewisseld

Dr. Tea Petrin je po nekajletnem delu kot veleposlanica Slovenije v Haagu sredi poletja zapustila Nizozemsko. Spodaj objavljamo tudi njeno poslovilno pismo. Po dolgotrajni proceduri za imenovanje njenega naslednika je konec novembra postalo jasno, da lahko pričakujemo prihod mag. Leona Marca, ki bo naslednja leta deloval na Nizozemskem.

Dr. Tea Petrin heeft in de zomer Nederland verlaten, na enkele jaren te hebben gewerkt als ambassadeur van Slovenië in Den Haag. Hieronder vindt u haar afscheidsbrief. Na een lange procedure voor de benoeming van haar opvolging is eind november duidelijk geworden dat we mag. Leon Marc mogen verwachten die de komende jaren in Nederland zal functioneren.

Ambassador of the Republic of Slovenia

Haag, 31. juli 2008

Spoštovana gospa Nodelijk – Guštin,

Sporočam vam, da z današnjim dnevom končujem svoj mandat veleposlanice Republike Slovenije na Nizozemskem. Do prihoda mojega naslednika bo začasna odpravnica poslov gospa Andreja Purkart Martinez, svetovalka na veleposlaništvu.

Prisrčno se vam želim zahvaliti za vse vaše sodelovanje in pomoč, ki ste jo med mojim mandatom izkazali meni osebno in Sloveniji. Sodelovanje z vašim društvom mi je bilo vedno v veliko veselje in ponos. Še posebej pa mi bodo ostali v lepem spominu vaši pikniki, saj sem se zaradi dobre družbe in hrane na njih počutila kot doma v Sloveniji. Štiri leta mojega službovanja na Nizozemskem so bila čudovita izkušnja predvsem zaradi prekrasnih ljudi, še posebej Slovencev ter tistih, ki se počutijo Sloveniji blizu, ki sem jih spoznala tudi preko vašega društva. Prosim vas, da prenesete moje pozdrave in zahvalo vsem vašim članom za njihovo neutrudno delo pri ohranjanju slovenstva na Nizozemskem.

Vsem skupaj vam želim še veliko uspeha v prihodnje!

S spoštovanjem,

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized initials and a surname.

Dr Tea Petrin

De vereniging is opgericht op 7 juli 1991 en is een zelfstandige en onafhankelijke landelijke organisatie, die zich ten doel stelt de samenwerking tussen Nederland en Slovenië te bevorderen, met name op cultureel, economisch en maatschappelijk gebied. De vereniging beschouwt zichzelf als de geëigende plaats voor ontmoeting tussen Nederlanders en Slovenen en wil voorts in het bijzonder een ontmoetingsplaats voor de Slovenen in Nederland zijn. (uit artikel 2 van de Statuten)

Bestuur

voorzitter en peningmeester - predsednik en blagajnik

Mojca Nodelijk Guštin
Margrietsraat 1
4566 AN Heikant
tel: 0114 313 649
e-mail: blagajnik@lipa-online.org

secretaris – tajnik

Tanja Mlaker
De Louterlaan 3
3527 KM Utrecht
tel: 030 244 50 93
e-mail: info@lipa-online.org

bestuurslid – član

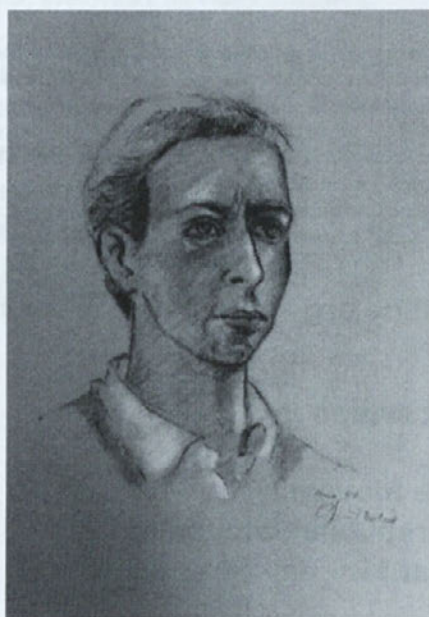
Maarten Dragt
Looiersveld 40
5121 KE Rijen
tel: 0161 231628
e-mail: mjdragt@planet.nl

De vereniging werkt samen met

Ambasada republike Slovenije
Ambassade van de republiek Slovenië
Anna Paulownastraat 11
2518 BA Den Haag
tel: 070 3108 690
e-mail: Vhg@gov.si

Ciril Bavčar

Ciril Bavčar

In deze uitgave / V tej številki

Inleiding / Uvod	pag. 1
France Prešeren – kort voorstellen en gedichten	
kratka predstavitev in pesmi	pag. 3
Ode aan schoonheid van het leven	
Oda lepoti življenja – Ciril Bavčar	pag.11
Srečko Kosovel – kort voorstellen en gedichten	
kratka predstavitev in pesmi	pag. 13
Het Ljubljana van Jože Plečnik	
Ljubljana Jožeta Plečnika	pag. 19
Boris A. Novak – kort voorstellen en gedichten	
kratka predstavitev in pesmi	pag. 24
Van Gogh en Herman van Veen	
Nederland door Sloveense scholieren	
Van Gogh in Herman van Veen	
slovenski učenci predstavljajo Nizozemsko	pag.33
Nieuws in het kort / Novice na kratko	pag. 37

- International boundary
- ★ National capital
- +— Railroad
- Expressway
- Road
- ✈ Airport
- ⚓ Port

0 30 Kilometers
0 30 Miles

